

December a húsmarhatartásban

Üszőnevelésünket hozzá kell igazítani ahhoz a célhoz, amit egész húsmarha-tenyésztésünk során kitűzünk magunk elé, vagyis a tenyészülő előállítás olyan legyen, hogy eredményeként jó szaporodó- és borjúnevelő képességű, viszonylag nagytestű, jó húsformákat mutató, hosszú hasznos élettartamot produkáló teheneket nyerjünk, s ráadásul ezt költségtakarékosan érjük el.

A húsmarhatenyésztésben az eredményességet a született borjak száma, vagyis az állomány reprodukciós eredményei határozzák meg. Erre a következő mutatószámokat használjuk:

Vemhesülési %: 100 fedestésre kijelölt egyedből hány vemhesült.

Ellési %: élő és holt ellések aránya, az év eleji tehénlétszámhoz vagy az átlagos tehénlétszámhoz viszonyítva. Ha az évi átlagos tehénlétszámmal számolunk, akkor az év közben leeltett üszöket is érinti a számolás.

Két ellés közti időtartam: a két ellés között eltelt időszak napokban kifejezve. 370-380 nap az ideális, de 400 nap is jó eredménynek könyveljük el.

Borjúelhullási %: elhullott borjak aránya.

Választott borjak aránya: viszonyíthatjuk a megszületett borjak számához, de az éves átlagos tehénlétszámhoz is.

Egy teherre jutó választott borjú kg, vagy 100 kg teherre jutó választott borjú kg (205 napra korrigált választási tö-

meggel célszerű számolni): mindkét mutatószám összetett értékelhető az évet, hisz a szaporodást (választott borjak száma, ellési %, borjúelhullási %) és a borjúnevelő képességet (borjak választási eredménye) is jellemzi.

Az év végi leltár során alaposan "fűlezzük" át az állományt, pótoljuk a hiányzó krotáfiákat. Praktikus ezzel egy időben tartani a vemhességvizsgálatokat is.

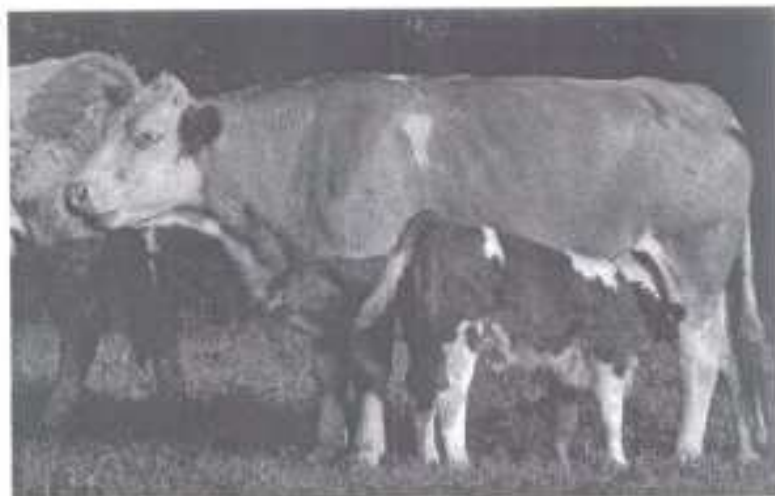
Az üszök tenyésztésbevételeiről...

Türelm hián kevés örömről telik (és kevés eredményünk keletkezik) a nagyállatok tenyésztésében. Ugyanis, ha türelm hián, vagy a gyorsabb anyagi megtérülés miatt siettetni kívánjuk a természet rendjét,

akkor hosszú távon hátráltatjuk munkánkat.

Vegyük mindjárt az üszök tenyésztésbevételeit. Sokan pártolják a korai tenyésztésbevételeit azzal az indokkal, hogy így kisebb az üszőnevelés költsége, s a jószág előbb "hoz" majd hasznot. Azt azonban már efilejlik hozzátérni, hogy így a neveléskori takarmányozás környe-

tipusra jellemző kifejlett kori testtömeg 2/3-3/4 részét elérik szakszerű tartás és takarmányozás mellett. A kisebb testű, gyorsabb érésű fajták esetében bevett gyakorlat, hogy 24-26 hónapos korra felelték őket, az azonban igényes felnevelést, és jó testtömeg-gyarapodást feltételez. A nagyobb testű fajták később érnek, de a húster-

Kedvező rámával rendelkező tehen, amelyet a szoptatás kevésbé visel meg

gyen intenzívebbnek, a kezelésnek és gondozásnak lekicsinyesedéseinek kell lenni, s az első ellés utáni újratermékenyülés is sokkal bizonytalanabb (gyenge és hosszú involúció).

A tenyészállat előállításakor kerülni kell a hajtatott, esetenként hizlalt nevelést és lehetővé kell tenni a szabad mozgást. Belénk plántálták a szakiskolákban, hogy a hajtatott nevelés hatására puha konstitúciójú egyedek jönnek létre, a puha konstitúciójú egyed pedig nem jó tenyészállat.

A tenyészérettég időpontját nem szerencsés egyedül korban vagy testtömegben meghatározni, hisz a fejlettség, arányosság, konstitúció mind-mind fontos szempont, úgy szoktuk emlegetni, legyen meg a rámája és a tömege is az állatnak. Kezelhetőbb, ha azt értjük tenyészérettég alatt, hogy a fajtára és

felmes intenzitása tovább megmarad.

A húsmarha-tartásban azonban ehhez jön még egy svédcsavar, ugyanis általában pótciklusban életünk, tehát nem elég az állatnak elérnie a kívánt rámát és testtömeget, ennek még lehetőleg július végéig be kellene következnie. Ez normál körülmények és nem hajtatott felnevelés mellett erre az időre nem szokott teljesülni, ellenben szeptember-októberre igen. Tehát a pótciklusban elvileg tenyésztésbe vehetők lennének az üszöknk.

Nem javaslom a pótciklust

Azonban tapasztalati megfigyeléseim és „élményeim” alapján ezt sem javaslom. Miért nem? Mert a pótciklusban vemhesített egyedek júliusban és augusztusban fognak eleni, s ez két dolog miatt hátrányos. Míg a tavaszi elléseknél az egyedek a telelőhelyen vannak, nehéz ellés esetén könnyebben és gyorsabban be lehet avatkozni.

Kicsi, fejlődésben visszamaradt, korán tenyésztésbe vett tehen

HUNGÁRIJ FÁJTA IDEÁLIS TENYÉSZTÉSBEVÉTELKOR

Fajta	Kifejletkor testtömeg (kg)	Ideális tenyésztésbevételekor testtömeg (kg)	205 napos súly (kg)	ideális testtömeggyarapodás a nevelés alatt (kg/napi)
Angus	450-550	350-370	190	0,75-0,80
Hireford	500-600	360-380	180	0,80-0,85
Magyarbarka	600-700	420-450	230	0,45-0,50
Linnouin	600-600	430-460	210	0,60-0,55
Charolais	700-800	450-500	230	0,60-0,70
Blonde d'Aquitaine	650-750	450-500	230	0,55-0,60

a legelőn legtöbb esetben már csak pótcselekvésre jutja. Az első borjas egyedek takarmány-kiegészítése, esetleges abrakolása is könnyen megoldható. A másik, a nyár aszály, mely mellett a leggyengébb takarmány-kiegészítés ellenére is gyenge újrafertemkenyülést és ideálisnak közelről sem mondható választási borjakat kapunk. Valószínűleg legközelebb csak a pótciklusban sikerül újrafertemkenyíteni őket. Ebben ha várunk 5-7 hónapot, és április-május-június hónapban vesszük őket tenyésztésbe, (akkor már tökéletes rámával rendelkeznek, várhatóan 2 hónap alatt 80-90%-a vemhesül in) akkor korai tavaszi borjaknak lesznek, s a legjobb választási borjú a korai tavaszi, továbbá május-június hónapban a teheneink döntő részét újra is tudjuk vemhesíteni.

Saját tapasztalataim is igazolják

Az Őrségi Nemzeti Parkban történő tenyésztésem során az utóbbit követjük, véleményem szerint jó eredménnyel. Az extenzív (de nem zsaroló) nevelési körülmények között felnevelt üszők közül mind vemhesült (90 %-a 2 hónap alatt felett), s az újrafertemkenítés eredményeként 92 % felett vemhes (75%-a 2 hónap alatt vemhesült), a nehézelések aránya minimális volt, a borjúelhullás 5%. A két ellés közti időszak 372 nap volt. Az első laktációs tehének választási borjainak súlya 241 kg volt.

Sajnos voltak negatív tapasztalatok is. A 2006 tavaszi vásárolt 20 vemhes üsző, ősszel tenyésztésbevevett, közepes rámájú csapat volt, június-július és augusztusi elléssel. Annak ellenére, hogy a telep melletti legelőszakaszra „vezényeltük” őket, (hogy szem előtt

legyenek) egy egyed méh-előesés következtében elhullott, s volt még két további nehézelés is. A borjak vitalitása elmaradt a tavaszi társakétól, az újrafertemkenítés katasztrofális volt, 47%! A választási borjak ugyancsak rontották a választási eredmények átlagát, annak ellenére, hogy abrak és szénakiegészítést is kaptak a posztág, tehén és borjú egyaránt.

A jól tartott borjú könnyen választható

Tapasztalatom az, hogy ha az üszőt a választás után (a következő év tavaszig) jól tartjuk, akkor a választás nem tőri meg, és a kihajtásig kb. 0,6-0,7 kg átlagos napi testtömeg-gyarapodást könnyen elér, a tenyésztésbevételeig (tehát a következő tavaszig) jó és közepes minőségű tömegtakarmányon (legelőn, széná, szilázs) tartható. Már szőcsborjú-korban egyen étvagy szerint abrak és szénastakarmányt, az legyen a cél, hogy nagy bendőt tudjon „növeszteni”, hogy növendék és tehén korában minél több tömegtakarmányt fel tudjon venni.

Az így felnevelt „üszőcsapat” egyedei a tenyésztésbevételekor bizonyosan mind 420 kg felettek.

Dolgosabb gyakorlat, mint folyamatosan spórolni az abrakkal, de az abrakelvetést az ellésig folytatni, mivel az üszők tömege és rámája megköveteli, és praktikusabb, mint gyorsan felpumpálni a kívánt testtömeget az üszőt és egy puha szervezett tehenet produkálni.

(A bemutatott borjas tehén képek egy tenyésztésben készültek, a két tehén a két tenyésztésbevételei előgondolás mintája.)

Kovács Zoltán

Egyelőre nem emelkedik a tej ára

Talán a legfontosabb információ, amelyet a Tej Terméktanács évzáró tájékoztatóján hallottunk, az, hogy nem várható a tej termékei árának emelkedése. Az egy évvel ezelőtti magasabb árak folyamatos csökkenés követték, amiben döntő szerepet játszott az az tény, hogy az uniós néhány országában megemelték a tejotlat (körülbelül annyival, mint Magyarország termelése). A nemzetközi elemzés szerint lényegesen növekszik a világ tejtermelése. Ebben az évben várhatóan 2,2 százalékkal termelnek többet, mint egy évvel korábban, a világpiaci forgalom pedig várhatóan 3 százalékkal nő.

Az okok, amelyekkel szembeesünk a csökkenő kereslet, a magas készletek és a termelés további növekedése. Az Európai Unióban a tavalyi 0,5 százalékkal szemben, az idén 1 százalékkal nőtt a termelés. A termelés növekedésének döntő részét (85 százalékát) Franciaország produkálta. Ott a gazdák és a feldolgozók közösen határoztak meg az árcentrumot, tudatosan formálják a világpiaci hatások érvényesülését. Ennek jelentőségét nem lehet elégségs hangsúlyozni egy olyan ágazatban, ahol hosszú évek óta emelkedik a termelési alapköltségek növekedése.

Hasonlóan tovább növekszik a termelés Olaszországban, a Benelux államokban, Németországban és Lengyelországban. Ez utóbbira azért kell odafigyelni, mert miközben a termékek száma 14 százalékkal csökkent az idén, a termelés 2,2 százalékkal nőtt, tehát erős koncentráció zajlik az ágazatban, ami meg további meglepetéseket okozhat.

Az emelkedő árak, valamint a nagy áruházi láncok erőfölénye miatt visszalépés miatt csökkentő árvédelmek az uniós több országában utólag kényszerítették a termelőket.

Amint Istvánfői Miklós, a terméktanács alelnöke elmondta, a magyar termelők is demonstrálnak a törvényeken módosítást, a tisztességtelen verseny ellen a nagy élelmiszerláncok üzletei előtt. E mellett a hazai fogyasztás növekedése a cél, aminek érdekében marketing- és redármakciót kezdenek, illetve folytatják a korábbi kampányokat. Ezzel akarják tudatosítani a fogyasztókban, hogy érdemes mindennap friss, magyar tejet és tejterméket fogyasztani. El kell érni, hogy a fogyasztó a hazai terméket válassza, ezzel a segítse a hazai munkahelyek megtartását.

Megfelelő hőmérséklet 24 órán keresztül

A Foodapest élelmiszeripari szakképzés mutatta be a Messer Hungarogáz Kft. egy új fejlesztését. Régi gond, hogy költséges a hűtött áruk szállítása, mert a fagyasztott termékeket, illetve a csupán hűtést igénylő frissárukat csak külön gépkocsival lehet szállítani. Az új fejlesztésnek köszönhetően – a Siber System technológiával – megoldódik ez a probléma, hiszen egy gépkocsival szállíthatók a különféle hűtést igénylő élelmiszerek.

A rendszer mobil, szigetelt konténerek ösalkó, kombinált

hűtést teszi lehetővé szárazjég segítségével. A konténer felső részében két szárazjég blokk található, egy szigetelt alszalát és egy szigetelés nélküli. A hűtéshez szükséges szárazjéget egy töltőpisztollyal adagolják be, miután a konténert megtöltötték áruval. Ha a szigetelt blokkba töltik a szárazjéget, akkor 0 és +4 C-fok közötti hőmérsékletre állítható a hűtőteljesítmény, a szigetelés nélküli blokk feltöltésével –25 C-fok alá is hűthető a konténer, amely fagyasztott áruk tartására is alkalmas.